

Τελική Εξέταση-Θεωρία Πιθανοτήτων
05-06-2024

Πρόβλημα 1. Έστω $(X_n)_{n \geq 1}$ ακολουθία ανεξάρτητων, ισόνομων τυχαίων μεταβλητών με $\mathbb{P}(X_n \geq 0) = 1$.
(α) Αν $\mathbb{E}(X_1) < \infty$, να αποδείξετε ότι σχεδόν βέβαια ισχύει

$$\limsup_{n \rightarrow \infty} \frac{X_n}{n} = 0.$$

(β) Αν $\mathbb{E}(X_1) = \infty$, να αποδείξετε ότι σχεδόν βέβαια ισχύει

$$\limsup_{n \rightarrow \infty} \frac{X_n}{n} = \infty.$$

Πρόβλημα 2. (α) Έστω $(X_n)_{n \geq 1}$ ακολουθία ανεξάρτητων και ισόνομων τυχαίων μεταβλητών των οποίων η πυκνότητα ισούται με $\frac{1}{\pi(1+x^2)}$. Να αποδείξετε ότι

$$\frac{1}{n} \max_{k \leq n} X_k \xrightarrow{d} \frac{1}{T}$$

όπου T είναι εκθετική τυχαία μεταβλητή, της οποίας να προσδιορίσετε την παράμετρο.

(β) Έστω $(Z_n)_{n \geq 1}$ ακολουθία ανεξάρτητων τυχαίων μεταβλητών που ακολουθούν την κατανομή $\text{Poi}(\lambda_n)$, δηλαδή με πυκνότητα $f(k; \lambda) = \Pr(X = k) = \frac{\lambda^k e^{-\lambda}}{k!}$ και $\lambda_n = \log_2(n+1) - \log_2 n$. Θέτουμε $T_n = Z_1 + Z_2 + \dots + Z_n$. Να αποδείξετε ότι

$$\frac{T_n}{\log_2(n+1)} \xrightarrow{\mathbb{P}} 1.$$

Πρόβλημα 3. (α) Αν X, Y είναι ανεξάρτητες και ισόνομες τυχαίες μεταβλητές, να βρείτε την σχέση που συνδέει την χαρακτηριστική συνάρτηση του X , με την χαρακτηριστική συνάρτηση του $X - Y$. Στη συνέχεια, να εξετάσετε αν υπάρχουν X, Y , όπως παραπάνω, ώστε η τυχαία μεταβλητή $X - Y$ να είναι ομοιόμορφη στο διάστημα $[-1, 1]$.

(β) Έστω $(\nu_n)_{n \in \mathbb{N}}$ και ν_∞ μέτρα πιθανότητας στον $((0, 1], \mathcal{B}_{(0,1]})$. Συμβολίζουμε με $F_n(t) = \nu_n((0, t])$ και $F_\infty(t) = \nu_\infty((0, t])$ τις αντίστοιχες συναρτήσεις κατανομής. Να αποδείξετε ότι αν $\nu_n \xrightarrow{w} \nu_\infty$ τότε

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_{(0,1]} |F_n(t) - F_\infty(t)| dt = 0.$$

Πρόβλημα 4. Έστω $(V_n)_{n \geq 1}$ ακολουθία ανεξάρτητων και ισόνομων μη αρνητικών τυχαίων μεταβλητών. Σταθεροποιούμε $r > 0$ και $q \in (0, 1]$, και θεωρούμε $W_0 = 1$ και

$$W_n = (qr + (1 - q)V_n) W_{n-1},$$

$n = 1, 2, \dots$

(α) Να αποδείξετε $n^{-1} \log W_n \xrightarrow{\sigma.\beta.} w(q)$, όπου $w(q) = \mathbf{E} \log (qr + (1 - q)V_1)$.

(β) Να αποδείξετε ότι η $w(q)$ είναι κοίλη στο $(0, 1]$.

(γ) Χρησιμοποιώντας την ανισότητα Jensen να αποδείξετε ότι αν $\mathbf{E}V_1 \leq r$, τότε $w(q) \leq w(1)$. Επιπλέον, να αποδείξετε ότι αν $\mathbf{E}V_1^{-1} \leq r^{-1}$, τότε η σχεδόν βέβαια σύγκλιση ισχύει και όταν $q = 0$ και μάλιστα ισχύει ότι $w(q) \leq w(0)$.

Πρόβλημα 5. Θέτουμε $R_n = B_1 + \dots + B_n$, όπου B_k είναι ανεξάρτητες Bernoulli με

$$\mathbb{P}(B_k = 1) = 1 - \mathbb{P}(B_k = 0) = k^{-1}.$$

(α) Να αποδείξετε ότι $b_n / \log n \rightarrow 1$ όπου $b_n = \text{Var}(R_n)$.

(β) Να εξετάσετε αν ισχύουν οι συνθήκες Lindeberg για τις τυχαίες μεταβλητές $X_{n,k} = (\log n)^{-1/2} (B_k - k^{-1})$.

(γ) Να αποδείξετε ότι $(R_n - \log n) / \sqrt{\log n} \xrightarrow{d} G$.

Πρόβλημα 6. (α) Έστω $(Z_n)_{n \in \mathbb{N}}, Z_\infty$ τυχαίες μεταβλητές στον χώρο $(\Omega, \mathcal{F}, \mathbb{P})$. Υποθέτουμε ότι $Z_n \xrightarrow{\mathbb{P}} Z_\infty$. Έστω $n_1(\ell), n_2(\ell)$ δύο ακολουθίες οι οποίες εξαρτώνται από το $\ell \in \mathbb{N}$, με $n_1(\ell), n_2(\ell) \rightarrow \infty$ όταν $\ell \rightarrow \infty$. Να αποδείξετε ότι

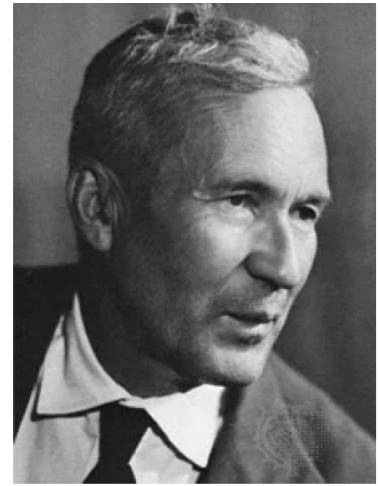
$$Z_{n_1(\ell)} - Z_{n_2(\ell)} \xrightarrow{\mathbb{P}} 0$$

όταν $\ell \rightarrow \infty$.

(β) Έστω $(X_n)_{n \geq 1}$ ακολουθία ανεξάρτητων και ισόνομων τυχαίων μεταβλητών με $\mathbb{E}(X_1) = 0, \mathbb{E}(X_1^2) = 1$, και ορίζουμε $S_n = \sum_{i \leq n} X_i / \sqrt{n}$. Το κεντρικό οριακό θεώρημα εξασφαλίζει ότι $S_n \xrightarrow{d} G \sim \mathcal{N}(0, 1)$. Χρησιμοποιώντας το (α), αν θέλετε, να αποδείξετε ότι δεν υπάρχει τυχαία μεταβλητή S_∞ ώστε $S_n \xrightarrow{\mathbb{P}} S_\infty$.

Πρόβλημα 7. (α) Με τη βοήθεια των *Martingales* να αποδείξετε το παρακάτω. Έστω $(X_n)_{n \geq 1}$ ακολουθία ανεξάρτητων τυχαίων μεταβλητών με $\mathbb{E}(X_k) = 0$ και $\text{Var}(X_k) < \infty$ για κάθε k . Να αποδείξετε ότι αν $\sum_{k=1}^{\infty} \text{Var}(X_k) < \infty$ τότε η σειρά $\sum_{k=1}^{\infty} X_k$ συγκλίνει σχεδόν βέβαια.

(β) Έστω (X_n) μια ακολουθία μη αρνητικών, ολοκληρώσιμων και ανεξάρτητων τυχαίων μεταβλητών, ώστε για κάθε n να ισχύει $\mathbb{E}X_n = 1$. Έστω $Y_0 = 1$ και $Y_n = \prod_{k=1}^n X_k$. Υποθέτουμε ότι το άπειρο γινόμενο $\prod_{k=1}^{\infty} \mathbb{E}(\sqrt{X_k})$ υπάρχει και είναι θετικός αριθμός. Να αποδείξετε ότι η ακολουθία $\sqrt{Y_n}$ συγκλίνει σχεδόν βέβαια και στον L^2 σε μια τυχαία μεταβλητή Z . Ισχύει η σύγκλιση της Y_n και στον L^1 ;

Κάθε πρόβλημα βαθμολογείται με 2 μονάδες.
Καλή Επιτυχία!

1 α) Γράφουμε

$$\mathbb{P}\left(\limsup_{n \rightarrow \infty} \frac{X_n}{n} > 0\right) = \mathbb{P}\left(\bigcup_{r=1}^{\infty} \left\{ \frac{X_n}{n} > \frac{1}{r} \text{ για άπειρα } n \right\}\right).$$

Θα εκτιμήσουμε την πιθανότητα καθενός ενδεχομένου που βρίσκεται στην ένωση, με την βοήθεια του λήμματος Borel-Cantelli. Πράγματι, σταθεροποιούμε $r > 0$ και τότε, εφόσον $X_n \geq 0$ σχεδόν βέβαια, γράφουμε

$$\begin{aligned} \sum_{n=1}^{\infty} \mathbb{P}\left(\frac{X_n}{n} > \frac{1}{r}\right) &= \sum_{n=1}^{\infty} \mathbb{P}(rX_1 > n) \\ &\leq \int_0^{\infty} \mathbb{P}(rX_1 > t) dt \\ &= r\mathbb{E}(X_1) \\ &< \infty. \end{aligned}$$

Από το λήμμα Borel-Cantelli συμπεραίνουμε ότι για το τυχόν $r > 0$ ισχύει ότι

$$\mathbb{P}\left(\left\{ \frac{X_n}{n} > \frac{1}{r} \text{ για άπειρα } n \right\}\right) = 0,$$

επομένως από την υποπροσθετικότητα παίρνουμε

$$\mathbb{P}\left(\limsup_{n \rightarrow \infty} \frac{X_n}{n} > 0\right) = 0.$$

β) Θα εργαστούμε αντίστοιχα, χρησιμοποιώντας το δεύτερο λήμμα Borel-Cantelli. Γράφουμε

$$\mathbb{P}\left(\limsup_{n \rightarrow \infty} \frac{X_n}{n} = \infty\right) = \mathbb{P}\left(\bigcap_{K=1}^{\infty} \left\{ \frac{X_n}{n} > K \text{ για άπειρα } n \right\}\right).$$

Για το τυχόν $K > 0$ ισχύει

$$\begin{aligned} \sum_{n=1}^{\infty} \mathbb{P}\left(\frac{X_n}{n} > K\right) &= \sum_{n=1}^{\infty} \mathbb{P}\left(\frac{X_1}{K} > n\right) \\ &\geq \int_1^{\infty} \mathbb{P}\left(\frac{X_1}{K} > t\right) dt \\ &\geq \mathbb{E}(X_1)/K - 1 \\ &= \infty, \end{aligned}$$

άρα από το δεύτερο λήμμα Borel-Cantelli έχουμε

$$\mathbb{P}\left(\left\{ \frac{X_n}{n} > M \text{ για άπειρα } n \right\}\right) = 1.$$

Παίρνοντας τομή από σχεδόν βέβαια ενδεχόμενα, έχουμε σχεδόν βέβαιο ενδεχόμενο, οπότε

$$\mathbb{P}\left(\limsup_{n \rightarrow \infty} \frac{X_n}{n} = \infty\right) = 1.$$

2 α) Αν θέσουμε $Y_n = \frac{1}{n} \max_{k \leq n} X_k$, τότε

$$\begin{aligned} F_{Y_n}(y) &= \mathbb{P}(Y_n \leq y) = \mathbb{P}(\max\{X_1, X_2, \dots, X_n\} \leq ny) \\ &= \mathbb{P}(X_1 \leq ny, X_2 \leq ny, \dots, X_n \leq ny) = \text{ανεξάρτητες} \\ &= \mathbb{P}(X_1 \leq ny) \mathbb{P}(X_2 \leq ny) \cdots \mathbb{P}(X_n \leq ny) = \text{ισόνομες} \\ &= (F_X(ny))^n \end{aligned}$$

άρα

$$\lim_{n \rightarrow \infty} F_{Y_n}(y) = \lim_{n \rightarrow \infty} (F_X(yn))^n = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{\pi} \arctan(ny) \right)^n = e^{-\frac{1}{y\pi}} \mathbf{1}_{y>0}$$

όπου η τελευταία ισχύει για $y > 0$, εφόσον

$$\left(\frac{1}{2} + \frac{1}{\pi} \arctan(ny) \right)^n = \left(1 + \frac{-\arctan(1/yn)}{\pi} \right)^n \sim_{\infty} \left(1 + \frac{-1}{\pi yn} \right)^n \rightarrow e^{-1/y\pi},$$

όπου χρησιμοποιήσαμε ότι $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\arctan x}{x} = 1$.

β) Αρχικά υπολογίζουμε ότι

$$\mathbb{E}T_n = \log_2(n+1) \quad \text{και} \quad \sigma_n^2 = \text{Var}(T_n) = \mathbb{E}[T_n] = \sum_{k=1}^n l_n = \log_2(n+1),$$

επομένως από την ανισότητα Chebyshev παίρνουμε

$$\begin{aligned} \mathbb{P} \left(\left| \frac{T_n}{\mathbb{E}[T_n]} - 1 \right| \geq \epsilon \right) &= \mathbb{P} \left(|T_n - \mathbb{E}[T_n]| \geq \sigma_n^2 \epsilon \right) \\ &\leq \frac{1}{(\sigma_n \epsilon)^2} = \frac{1}{\epsilon^2 \log_2^2(n+1)} \rightarrow 0 \end{aligned}$$

καθώς $n \rightarrow \infty$ για κάθε $\epsilon > 0$.

Σχόλιο. Από το κριτήριο Kolmogorov, (άσκηση 7α) μπορούμε να αποδείξουμε ότι η σύγκλιση είναι σχεδόν βέβαια.

3 α) Οι τυχαίες X και $-Y$ είναι επίσης ανεξάρτητες, άρα

$$\mathbb{E}e^{it(X-Y)} = \mathbb{E}e^{it(X+(-Y))} = \mathbb{E}e^{itX} \mathbb{E}e^{-itY} = \mathbb{E}e^{itX} \mathbb{E}e^{-itX},$$

οπότε

$$\phi_{X-Y}(t) = \phi_X(t) \overline{\phi_X(t)} = |\phi_X(t)|^2,$$

η οποία είναι μη αρνητική για κάθε t . Η χαρακτηριστική συνάρτηση της ομοιόμορφης στο $[-1, 1]$ ισούται με $\frac{\sin t}{t}$, που παίρνει και αρνητικές τιμές, επομένως η $X - Y$ δεν μπορεί να είναι ομοιόμορφη στο $[-1, 1]$.

β) Έστω C το σύνολο των σημείων συνέχειας της F_∞ . Τότε ξέρουμε ότι το σύνολο των σημείων ασυνέχειας, δηλαδή το C^c είναι αριθμήσιμο, δηλαδή έχει μέτρο Lebesgue ίσο με 0. Επιπλέον, από το θεώρημα για την ασθενή σύγκλιση, γνωρίζουμε ότι για κάθε $t \in C$ έχουμε $F_n(t) \rightarrow F_\infty(t)$. Τέλος, για κάθε t ισχύει $|F_n(t) - F_\infty(t)| \leq 2$, επομένως από το Θεώρημα Κυριαρχημένης σύγκλισης έχουμε

$$\begin{aligned} \int_{(0,1]} |F_n(t) - F_\infty(t)| dt &= \int_C |F_n(t) - F_\infty(t)| dt + \int_{C^c} |F_n(t) - F_\infty(t)| dt \\ &\leq \int_C |F_n(t) - F_\infty(t)| dt + 2\lambda(C^c) \\ &= \int_C |F_n(t) - F_\infty(t)| dt \rightarrow 0. \end{aligned}$$

4 α) Επαγωγικά βλέπουμε ότι

$$\log W_n = \sum_{i=1}^n X_i,$$

όπου με X_i συμβολίζουμε τις ανεξάρτητες και ισόνομες τυχαίες μεταβλητές $\log(qr + (1-q)V_i)$. Παρατηρούμε ότι κάθε X_i είναι κάτω φραγμένη από $\log(qr) > -\infty$, εφόσον οι V_i είναι μη αρνητικές. Έπεται ότι η μέση τιμή $\mathbb{E}[(X_1)_-]$ είναι πεπερασμένη, οπότε από τον νόμο των μεγάλων αριθμών ισχύει ότι

$$n^{-1} \log W_n \xrightarrow{\sigma.\beta.} w(q),$$

ακόμη και αν το δεξί μέλος είναι άπειρο.

β) Εφόσον η συνάρτηση $q \mapsto (qr + (1 - q)V_1(\omega))$ είναι γραμμική και η $\log x$ είναι κοίλη, έπεται ότι η $q \mapsto \log(qr + (1 - q)V_1)$ είναι κοίλη στο $(0, 1]$, για κάθε $\omega \in \Omega$. Η μέση τιμή (λόγω γραμμικότητας) διατηρεί τα κοίλα της συνάρτησης, οπότε η απεικόνιση $q \mapsto w(q)$ είναι κοίλη στο $(0, 1]$.

γ) Από την ανισότητα Jensen για την κοίλη συνάρτηση $g(x) = \log x, x > 0$, παίρνουμε

$$w(q) = \mathbb{E} \log(qr + (1 - q)V_1) \leq \log(qr + (1 - q)\mathbb{E}V_1).$$

Επομένως αν $\mathbb{E}V_1 \leq r$, τότε $w(q) \leq \log(qr + (1 - q)r) = \log r = w(1)$. Στην περίπτωση που $\mathbb{E}V_1^{-1} \leq \frac{1}{r}$, από την ανισότητα $(\log x)_{-} \leq 1/(ex)$ για κάθε $x \geq 0$, παίρνουμε ότι η

$$\mathbb{E}[(\log V_1)_{-}]$$

είναι πεπερασμένη. Επομένως, ο νόμος των μεγάλων αριθμών μπορεί να εφαρμοστεί και όταν $q = 0$, δηλαδή όταν $X_i = \log V_i$. Επιπλέον, εφόσον η $\mathbb{E}[(\log V_1)_{-}]$ είναι πεπερασμένη,

$$w(q) = w(0) + \mathbf{E} \log(qrV_1^{-1} + 1 - q)$$

και από την ανισότητα Jensen παίρνουμε

$$\mathbf{E} \log(qrV_1^{-1} + 1 - q) \leq \log(qr\mathbb{E}V_1^{-1} + 1 - q) \leq 0,$$

όπου χρησιμοποιήσαμε ότι $\mathbb{E}V_1^{-1} \leq r^{-1}$. Αυτό σημαίνει ότι $w(q) \leq w(0)$.

5 α) Από την ανεξαρτησία παίρνουμε

$$b_n = \text{Var}(R_n) = \sum_{k=1}^n \text{Var}(B_k) = \sum_{k=1}^n k^{-1} (1 - k^{-1}) = \sum_{k=1}^n k^{-1} - \sum_{k=1}^n k^{-2}.$$

Επιπλέον, εφόσον $\log n = \int_1^n x^{-1} dx$, από την μονοτονία της x^{-1} παίρνουμε ότι

$$\sum_{k=2}^n k^{-1} \leq \log n \leq \sum_{k=1}^n k^{-1}.$$

Επιπλέον $\sum_k k^{-2} < C$, επομένως $b_n / \log n \rightarrow 1$, όπως θέλαμε.

β) Εφόσον $|X_{n,k}| \leq (\log n)^{-1/2}$ για κάθε n, k και για κάθε ω , τότε αν

$$L_n(\varepsilon) = \sum_{k=1}^n \mathbf{E} \left[X_{n,k}^2; |X_{n,k}| \geq \varepsilon \right],$$

έχουμε ότι η $L_n(\varepsilon)$ είναι ίση με μηδέν για $n > \exp(\varepsilon^{-2})$, επομένως η συνθήκη του Lindeberg ικανοποιείται. Επιπλέον, οι τυχαίες μεταβλητές $X_{n,k}$ έχουν μέση τιμή 0 και την βοήθεια του ερωτήματος α) συμπεραίνουμε ότι

$$v_n = \sum_{k=1}^n \mathbb{E}X_{n,k}^2 = b_n / \log n \rightarrow 1$$

καθώς $n \rightarrow \infty$.

γ) Από το Κεντρικό Οριακό Θεώρημα παίρνουμε ότι

$$(R_n - \mathbf{E}R_n) / \sqrt{\log n} \xrightarrow{d} G.$$

Η σύγκλιση κατά κατανομή δεν επηρεάζεται αν προσθέσουμε τον όρο

$$(\mathbf{E}R_n - \log n) / \sqrt{\log n} \rightarrow 0,$$

ο οποίος δεν περιέχει τυχαίες μεταβλητές.

6 α) Έστω $\epsilon > 0$. Τότε, από τον ορισμό της σύγκλισης κατά πιθανότητα παίρνουμε

$$\mathbf{P}(|Z_{n_1(\ell)} - Z_{n_1(\ell)}| > \epsilon) \leq \mathbf{P}(|Z_{n_1(\ell)} - Z_\infty| > \epsilon/2) + \mathbf{P}(|Z_{n_2(\ell)} - Z_\infty| > \epsilon/2) \rightarrow 0.$$

β) Θα εφαρμόσουμε το α) για τις ακολουθίες $2n$ και n . Έχουμε

$$\begin{aligned} S_{2n} - S_n &= \frac{1}{\sqrt{2n}} \sum_{i=1}^{2n} X_i - \frac{1}{\sqrt{n}} \sum_{j=1}^n X_j \\ &= \frac{1-\sqrt{2}}{\sqrt{2}} \frac{1}{\sqrt{n}} \sum_{i=1}^n X_i + \frac{1}{\sqrt{2}} \frac{1}{\sqrt{n}} \sum_{j=n+1}^{2n} X_j \end{aligned}$$

Εφόσον οι X_i είναι ανεξάρτητες και ισόνομες, από το κεντρικό οριακό θεώρημα παίρνουμε ότι οι τυχαίες μεταβλητές $(\sum_{i=1}^n X_i/\sqrt{n}, \sum_{j=n+1}^{2n} X_j/\sqrt{n})$ συγκλίνουν στο ζεύγος (G, G') , ανεξάρτητων κανονικών κατανομών. Ειδικότερα,

$$S_{2n} - S_n \xrightarrow{d} \frac{1-\sqrt{2}}{\sqrt{2}} G + \frac{1}{\sqrt{2}} G' \sim \mathcal{N}(0, 2-\sqrt{2}).$$

Αυτό σημαίνει ότι η διαφορά $S_{2n} - S_n$ δεν συγκλίνει κατά πιθανότητα στο 0, άρα από το α), η S_n δεν συγκλίνει κατά πιθανότητα.

7 α) Θέτουμε

$$\mathcal{F}_n := \sigma(X_1, X_2, \dots, X_n), \quad M_n := X_1 + X_2 + \dots + X_n$$

και $\mathbb{E}(X_k^2) = \sigma_k^2$ και ορίζουμε

$$A_n := \sum_{k=1}^n \sigma_k^2.$$

Ξέρουμε ότι η ακολουθία M_n είναι martingale. Επιπλέον,

$$\mathbb{E}[(M_k - M_{k-1})^2] = \mathbb{E}(X_k^2) = \sigma_k^2,$$

οπότε

$$\mathbb{E}(M_n^2) = \sum_{k=1}^n \sigma_k^2 = A_n$$

Αν $\sum \sigma_k^2 < \infty$, τότε η ακολουθία M_n είναι φραγμένη στον L^2 , επομένως το όριο $\lim M_n$ υπάρχει σ.β.

β) Θέτουμε $a_n := \mathbb{E}(\sqrt{X_n})$ και

$$M_n := \prod_{k=1}^n \frac{\sqrt{X_k}}{a_k}.$$

Τότε η ακολουθία $\{M_n\}$ είναι ένα μη αρνητικό martingale (εξηγήστε). Επιπλέον, έχουμε ότι

$$\mathbb{E}(M_n^2) = \mathbb{E}\left(\prod_{k=1}^n \frac{X_k}{a_k^2}\right) = \frac{\mathbb{E}(Y_n)}{(\prod_{k=1}^n a_k)^2} \leq \frac{1}{(\prod_{k=1}^\infty a_k)^2} < \infty,$$

όπου στην τελευταία ανισότητα χρησιμοποιήσαμε ότι $\mathbb{E}(Y_n) = 1$ και $a_k \leq 1$ από την ανισότητα Jensen. Συνεπώς, από το Θεώρημα για την L^2 -martingale σύγκλιση παίρνουμε ότι $M_n \rightarrow M_\infty$ και σχεδόν βέβαια στον L^2 . Εφόσον $Y_n = (\prod_{k=1}^n a_k)^2 M_n^2$, έπεται ότι η $\{Y_n\}$ είναι ομοιόμορφα ολοκληρώσιμη, επομένως Y_n συγκλίνει στον L^1 .